

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd Sprekend verleden

De lofzang van Elizabet

“En van waar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt”, Lukas 1:43

Er is rond het heilsfeit van Christus' geboorte veel gezongen. Ook de vrouw van de priester Zacharias, de oude Elizabet heeft dat gedaan en wel bij het bezoek dat Maria haar bracht.

Dan komt de Heilige Geest over haar en gaat zij zingen in diepe vreugde, van rijke zegen, in grote verwondering en met volle geloofszekerheid.

Terwijl Zacharias in ongeloof had gereageerd op de heerlijke tijding van de hemel mag er bij de jonge Maria en de oude Elizabet geloof zijn. Elizabet werd vervuld met de Heilige Geest, zoals ook later op de pinksterdag zou gebeuren. Dan gaan mensen van Gods grote werken spreken!

Maria's groet aan Elizabet is meer dan een oppervlakkig 'goedendag' geweest. Zij viel als het ware met de deur in huis. Want waar het hart vol van is, daar stroomt de mond van over.

Je smart met een ander delen is goed: gedeelde smart is halve smart. Maar je vreugde met een ander delen, zeker die goede, geheiligde vreugde, dat brengt dubbele vreugde! Er gebeurt iets wonderlijks bij Elizabet. Het kind in haar schoot reageert op een wonderlijke manier. Het springt op, ook van vreugde. Hij brengt een eregroet aan zijn Koning.

De vreugde in de Heere laat zien hoe groot het uitzien, het verlangen naar de vervulling van de belofte was! Hier vervult God Zijn belofte dat Hij vreugdeolie schenkt voor treurigheid, Jes. 61. Waar God Zich een Waarmaker van Zijn beloftewoord toont, vervult een diepe vreugde het hart, hetzelfde hart dat ook zo zuchten en tobben kan..

Elizabet roept uit: Gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht uws buiks! Ze zingt van het grote voorrecht dat Maria ten deel valt en dat de beloofde Messias tot rijke zegen zal zijn. De Heilige Geest verlicht haar oog en daarom ziet zij de komst van de Zaligmaker als een grote, onverdiende zegen van Boven. Terwijl de aarde vanwege de zonde onder de vloek ligt, een rechtvaardige vloek, komt God desondanks met de grootste zegen, al beloofd in het paradijs. De engel had tot Maria gezegd: Gij hebt genade bij God gevonden! Gods zegen is altijd pure genade. Later zou duidelijk worden dat de Heere Jezus Zelf een vloek zou worden, opdat de verbondszeugen tot jood en heiden komen zou, Galaten 3. Maar de oude Elizabet mag er door het geloof al iets van ondervinden.

Die diepe vreugde om Gods rijke zegen brengt altijd tot verwondering en aanbidding. Elizabet vindt niets gewoon of vanzelfsprekend. Van waar overkomt mij dit? Het is groot en onbegrijpelijk hoe goed God is! De zaligheid in Christus, ervaren in het geloof, maakt altijd

klein en verwonderd. Dat doet de zelfkennis. Zelfkennis maakt het wonder een wonder! Elizabet zingt in een persoonlijk geloof: zij noemt Maria de moeder van haar Heere! Niet alleen de nog niet geboren Johannes erkent Maria's zoon als de Koning, ook zijn oude moeder! Zij laat zo zien dat ook zij uitzag naar de Koning, de Verlosser. Dat is immers het ware geloof: erkennen dat je een Redder nodig hebt, een Borg, een Middelaar, een Profeet, Priester en Koning!

Elizabet legt aan Maria uit wat Johannes deed toen Maria binnen kwam. Dat doet zij ter bemoediging van de jonge Maria, die voor een grootse taak stond en een leven van zelfverloochening. Elizabet spreekt haar moed in en spreekt daarom tot Maria in een blijde en volle geloofszekerheid. Ze spreekt als profetes in Gods Naam: zalig is zij die heeft geloofd! Ze ziet in eigen huis de gevolgen van ongeloof: haar man zwijgt in alle talen. Elizabet roept op tot een standvastig geloof, ook als het moeilijk mocht worden. Ze spreekt in een voluit werkzaam geloof haar jonge nicht Maria bemoedigend toe dat alle beloofde dingen aangaande de Zaligmaker zeker vervuld zullen worden!

Hoe wonderlijk en onmogelijk alles ook schijnt, het komt goed! Een rijke les voor de Kerk van alle tijden en plaatsen. Het werk van Christus zal triomferen. Hij zal een echte Zaligmaker zijn, Die zondaren niet zal teleurstellen. Hij zal ons met God verzoenen. Hij zal alle dingen herstellen. De vijanden zullen vergaan en allen die op Hem hopen zullen zeker thuis komen. Om daar eeuwig te zingen van Gods goedertierenheden. Misschien zit u als een stomme Zacharias bedrukt terneer en kunt u niets anders doen dan uzelf beschuldigen van ongeloof en hardheid van hart. Maar dan zal een lied als dat van Elizabet het hart gaande maken en doen uitzien naar de opening van hart en mond.

Als we nu niets verstaan wat er gebeurde in die wonderlijke ontmoeting tussen Elizabet en Maria, dan verstaat u eigenlijk niets. Dan ziet u wezenlijk niets van de diepte van onze verlorenheid en de genade van Gods reddend handelen. Dan hoop ik toch dat dit zo spoedig mogelijk zal veranderen en dat het in de weg van advent echt kerst zal mogen worden!

K. Hoefnagel

Emo-tv

In de wereld is de reality-tv en emotie-tv heel populair. In dit soort programma's spelen de makers bewust in op de emotie van de kijker. Men is erop uit om het publiek te choqueren, boos te maken of anderen uit te lachen. Soms zetten ze de dingen in scene om heftige reacties aan het publiek te ontlokken. Het populairst zijn de tranentrekkers. Programma's die ontroering willen opwekken. Bijvoorbeeld door mensen, die elkaar jaren niet hebben gezien, van dichtbij te filmen. Jullie kijken daar toch niet naar? Wij behoren ons ver van het werelds amusement te houden. Het is een verwerpelijke vorm van voyeurisme als wij ons vergapen aan andermans emotie. Jozef stond dat in ieder geval niet toe.

Voordat Jozef zich aan zijn broers bekendmaakt, stuurt hij iedereen weg. Zijn bewakers, zijn schrijvers, al zijn knechten. Hij wil er geen vreemden bij hebben. En dat doet Jozef om twee redenen. Ten eerste openbaart hij zijn broederlijke en bewogen liefde alleen aan zijn broers. En niet aan die vreemdelingen. Daar kunnen we ons wel iets bij voorstellen. Als een oude moeder na lange jaren haar geëmigreerde zoon weer ziet en hem onder tranen weer omhelst, dan laten we ze toch graag even alleen. Dan draaien we ons om. Daar horen geen vreemden bij te zijn. En zeker geen tv-camera's.

Zo wilde Jozef zijn tranen en de kussen die hij aan zijn broers gaf voor de Egyptenaren verbergen. Want hier is Jozef geen onderkoning, maar hier is hij broer. En daar wil hij geen vreemdelingen bij hebben. Die mogen die persoonlijke en tere liefdesomgang niet bijwonen. Die blijven daar vreemdeling van. Ja ze horen het wel, van een afstand, zo lezen we in vers 2 *'En hij verhief zijn stem met wenen, zodat het de Egyptenaren hoorden, en dat het Farao's huis hoorde'*. Maar ze kennen het zelf niet. Ze blijven er vreemdeling van. De tweede reden is, dat die Egyptenaren helemaal niet hoeven te weten wat de broers gedaan hebben. Ze hoeven niet te weten dat ze hem naar Egypte hebben

verkocht. Als Jozef zijn broers met hun daden gaat confronteren, daar horen geen nieuwsgierige oren bij. Dat handelt hij persoonlijk met ze af.

En geestelijk is het niet anders. Het 'zalig eenzaam, met God gemeenzaam', zoals de predikant-dichter Jodocus van Lodenstein (1620-1677) dat noemt.

Daar weten al Gods kinderen iets van. Egypte, de wereld kent dat niet. En ook de farizeeërs, de schijnchristenen weten daar niets van. Ze kunnen er wel iets van horen en ze kunnen er misschien wat over spreken. Maar eruit spreken, uit de beleving, dat is alleen iets voor Gods kinderen.

En het tweede: als Christus Zich aan je bekendmaakt, dan gebeurt dat heel persoonlijk. Er zijn zaken die alleen bij God en de zondaar bekend zijn. *'Komt dan en laat ons tezamen richten...'* (Jesaja 1:18).

Gods kinderen dragen twee geheimen met zich mee. Dat is het geheim van hun zonde en ook het geheim van de bevinding van Gods liefde.

Er zijn mensen die zo uitvoerig vertellen over de zonden uit hun vroegere leven. Zelfs de verborgen zonden, ja zelfs de gedachten worden verteld. Ik geloof niet dat dit naar de Schrift is. Het lijkt een beetje op emo-tv, waar het alleen maar gaat om de ontroering van de kijker op te wekken.

Ja, de openbare zonden, waar anderen dus van af weten, daar moet over gesproken worden. Daar moet tegenover mensen belijdenis van gedaan worden. Maar die verborgen zonden, waar niemand vanaf weet, dat is een zaak tussen God en je ziel. En dat geldt ook voor de liefdesgemeenschap met Christus.

We zien dat ook bij Simon Petrus. Nadat hij de Heere Jezus verloochend had en huilend naar buiten ging, heeft hij enkele dagen in wanhoop geleefd. Maar na de opstanding heeft er een ontmoeting tussen Jezus en Petrus plaatsgevonden. *'De Heere is waarlijk opgestaan en Hij is van Simon gezien'* (Lukas 24:34). Wat er precies is gebeurd tijdens die ontmoeting, wordt ons niet verteld. Dat is kennelijk te privé geweest.

Sommige dingen zijn te teer en te persoonlijk om daar al te veel over te zeggen. Natuurlijk mag er wel over gesproken worden. *'Komt luistert toe, gij Godgezinden, hoort wat mij God deed ondervinden'* (psalm 66:8). Maar tegelijkertijd kun je maar zo moeilijk woorden vinden om te vertellen wat het dan precies was. Je woorden schieten tekort aan de ervaring van Zijn liefde. Je moet het beleefd hebben om te weten wat het is.

M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Genesis 45:1
En er stond niemand bij hem, als Jozef zich aan zijn broederen bekend maakte.

Iemand zei eens: Wie in het hemelse koor mag meezingen, leert in het leven de noten van de hemelse liederen. De toekomst staat niet los van het heden. Maar ook niet het heden van de toekomst. Heden en toekomst komen we in de Heilige Schrift tegen. In woorden en beelden. Waar en zeker. Het staat ook beschreven van de Heere Jezus. De apostel Paulus (Hebr. 13:8) zegt met nadruk van Hem: Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid. Als Persoon met Zijn woorden en daden. In prediking, catecheses en pastoraat moet daarop gewezen worden. Wat het inhoudt en doet.

We komen het ook tegen in onze belijdenisgeschriften. Denk aan zondag 22. De vertolking van de opstanding des vlees. Dit mijn vlees wordt door de kracht van Christus opgewekt, wederom met mijn ziel verenigd en wordt gelijkvormig aan het heerlijk lichaam van Christus. Welk een gebeuren, eerst van de ziel en daarna van het lichaam. Wat is er veel stof tot verootmoediging, verbinding, erkenning en lofprijzing. Wie er naar staat om te kennen wat Paulus schrijft: Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave (Ef. 2:8), bidt om steeds in de rechte houding te staan tot de Heere in kerk en samenleving. Maar er is meer. Na het leven volgen er zekerheden. Wonderlijk, maar waar. Bijzonder is het gebeuren met het vlees. De belijder in zondag 22 spreekt van 'mijn vlees.' Hetzelfde lichaam van nu zal opstaan en eeuwig leven. Jezus zegt: Verwondert u daar niet over, want de ure komt, in welke allen die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen. En zullen uitgaan, die het goede

Het Apostolicum (41)

gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis (Joh. 5:28 en 29). Op de grote dag wordt het vlees van de Godvrezende opgewekt door de kracht van Christus. Zeker, de opstanding der doden is algemeen. Allen zijn erbij betrokken. Lichamen mogen begraven zijn en tot stof geworden zijn. Verbrijzeld zelfs, vernietigd, opgegeten. Of nooit gevonden. De wil van de Heere wordt gezien in de werking van Zijn almachtige kracht. Allen zullen staan voor de rechterstoel van Jezus Christus. Veel komt er tegenop, maar dit kan het geloof in de wederopstanding der doden niet doen verdwijnen. Naar de wil van God, door het werk van Christus en door de leiding van de Heilige Geest zal een ieder die door de bekering een tweemens werd op de grote dag van Christus Zijn opwekkingskracht ondervinden. We lezen van Jezus Christus dat Hij Zelf op de derde dag opgewekt is door Zijn Vader. Als kroon op Zijn arbeid mag Jezus Christus op de grote dag al de kinderen des Heeren opwekken en daarna vindt de vereniging plaats van ziel en lichaam. Het lichaam zal gelijkvormig zijn aan het heerlijk lichaam van Christus. Johannes schrijft: Als Hij (nl. Jezus Christus) zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen wezen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is (1 Joh. 3:2). Jezus Christus is op de Paasmorgen met hetzelfde lichaam als voorheen opgestaan. Nu een verheerlijkt lichaam, maar met littekenen. Op de Opstandingsavond sprak Jezus tot Zijn discipelen: Ziet, Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het Zelf. Tast Mij aan en ziet want een geest heeft geen vlees en benen gelijk gij ziet dat Ik heb. Welk een onderwijs en verzekering omtrent Zichzelf werd acht dagen later aan de kring en bijzonder aan Thomas gegeven. Welk een herder en leraar is Jezus. Kennen we de vurige wens: O Herder en Leraar, laat mij steeds Uw beeld in het werk vertonen. Op de zondag en in de week. Dat

behoort allereerst het gebed te zijn van een ambtsdrager. Wanneer nu het lichaam van Gods kind gelijkvormig zal zijn aan het heerlijk lichaam van Christus dan betekent dat niet dat het lichaam vergoddelijkt wordt. Bij de gelijkvormigwording blijft er het onderscheid. Toch dient acht gegeven te worden op de toekomstige staat. Levensstaat en dat voor eeuwig. In de staat der rechtheid klonk het 'ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven (Gen. 2:17b). Nu wordt gewezen op het eeuwig zalig leven met de Heere. Job kon uit genade in het geloof belijden: Ik weet mijn Verlosser leeft en hij zal de laatste over het stof opstaan. En als zij mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen. Denwelken ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot (Job 19: 25-27). Werd in zondag 19 gewezen op Christus als Rechter op de dag van Zijn wederkomst, dan mag en kan een verlost zaken belijden. Jezus als Rechter is Dezelfde Die Zich te voren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld heeft en al de vloek van mij weggenomen heeft (Antw. 52). Jezus komt terug als Rechter naar de wil en in opdracht van de Vader (Joh. 5:27). Maar de Rechter op de rechterstoel is geen vreemde. Ik voor u daar gij anders de eeuwige dood zou moeten sterven. Niet onbekend als de daad voor de Vader en de daad voor mij. Er wordt gezegd: 'dat geloof ik.' Tot het zaligmakend geloof behoort geloofsbeleving. Daar zijn wij voor 100% bij. Het avondmaalsformulier spreekt daar ook van. Zo geeft de Heere door de vruchten avondmaalszegen. Zo alleen.

M.C. Tanis

Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden. 1 Petrus 1:3

In de schepping blijkt Gods kracht, vrijmacht, wijsheid en goedheid. Die eigenschappen zien we ook in het bouwen van de Kerk. In zijn brief wil de apostel Petrus Gods kinderen bemoedigen. Hij spoort hen aan tot lijdzaamheid. Zij werden veracht. Hij troost hen ermee dat zij uitverkoren zijn naar de voorkennis van God de Vader. Zij zijn heiligen door de besprenging met het bloed van Jezus Christus. Gods kinderen mogen een levende hoop hebben. Petrus schrijft: 'Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus.' In deze woorden gaat het over de betrekking van God de Vader tot Zijn Zoon en de betrekking van God de Zoon tot Zijn Vader. De Heere Jezus is de Wens der heidenen, de Boom des levens. Hij is de Zaligmaker. Hij is Christus, de Gezalfde: Profeet om onderwijs te geven, Priester om de zonden weg te nemen en Koning om te regeren en te beschermen. Hij is ook de Heere uit de hemel. Hij heeft Zijn Kerk gekocht. Hij verlost uit het geweld van de duivel. Gods kinderen buigen voor Hem neer. Zij willen Hem dienen en gehoorzamen. De eerste Persoon is de God en Vader van onze Heere Jezus Christus. Christus stelde al Zijn vertrouwen op de Vader. De Zoon voert de raad van God uit. Christus is ook de Knecht van de Vader. God is de Vader van onze Heere Jezus Christus door een eeuwige geboorte. Christus is de Eniggeborene van de Vader in Wie de Vader Zijn welbehagen heeft. De Joden wilden Christus stenigen omdat Hij gezegd had dat God Zijn Vader was (Joh. 15:8). De tekst spreekt ook van de betrekking die God de Vader heeft op de uitverkorenen, op de wedergeborenen. Sommige mensen heeft God van eeuwigheid verkoren tot vaten der barmhartigheid. Zij worden wedergeboren niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord van God (1 Petr. 1:23). God zegent het werk van Zijn knechten. Paulus heeft geplant, Apollos heeft nat gemaakt, maar God heeft de wasdom gegeven. (1 Kor. 3:6). Wat gebeurt er als God een zondaar wederbaart? Die zondaar gaat zien dat God een verterend Vuur is. De verdorvenheid in het hart wordt waargenomen. De eis van de Wet wordt verstaan. De ziel kan zichzelf niet verlossen. De Heere opent het hart, net als bij Lydia. Paulus at en dronk drie dagen en nachten niet. De ziel kiest voor de Heere en voor Zijn dienst. Zij kleeft de Heere aan. "Dan ziende dat de Heere Jezus haar aangeboden wordt, en dat Hij tot dat doel van de Vader in de wereld gezonden is, vlucht zij naar Hem toe." Taal, daden en gezelschap zijn anders geworden. Dat is de wedergeboorte. De wedergeboorte wordt een geboorte genoemd om onze onmacht te tonen. De ziel krijgt het beeld van God. Er is ook sprake van geboorte omdat een kind erfgenaam is van het bezit van zijn vader. Zo zijn Gods kinderen ook erfgenamen. Er is ook

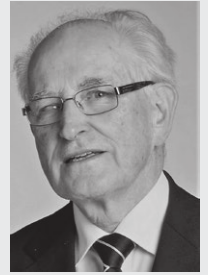
sprake van wedergeboorte omdat de geboorte uit Abraham niet voldoende is. De Joden dachten dat wel, zij beroemden er zich op dat Abraham hun vader was. De gewone heidense geboorte of de geboorte uit Abraham voldoet niet. De Heere betoont Zijn barmhartigheid aan zondaren. Zo betoonde de Samaritaan barmhartigheid. De Heere betoont volmaakte barmhartigheid. God wil ellendigen helpen. De Heere lokt en roept zondaren. God wederbaart tot een levende hoop. De Heere belooft het goede naar ziel en lichaam beide. Eeuwig goed wordt beloofd. De hoop betekent dat dit goed met blijdschap en verlangen wordt verwacht. Geduldig en lijdzaam. Het is een levende hoop. Die hoop is een bewijs van geestelijk leven. De ziel hoopt op God. Gods kinderen zijn wedergeboren om die hoop te kennen, te genieten, te gebruiken, te bezitten en om zich in die hoop te vertroosten. Die hoop wordt verkregen uit de wedergeboorte en uit de opstanding van Christus. De opstanding van Christus is een bewijs dat Gods kinderen ook leven zullen. Het wordt vervuld: 'Ik leef en gij zult leven.' De apostel zegt: 'Geloofd zij de God en Vader.' Hij wil de HEERE grootmaken en prijzen. Hij dankt de HEERE voor de grote weldaad. De tekstwoorden bevatten troost. Jezus Christus zal voor u zorgen. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde.

Toepassing: De zonde overstroomt Nederland als een watervloed. Onderzoek uzelf. Een wedergeborene is de gelukkigste mens op aarde. Een wedergeborene is verslagen en bedroefd geweest. Hij kan niet in verharding leven. Hij kan de Heere niet missen. Hij wordt graag onderzocht of het goed met hem staat. Hij wil eerlijk behandeld worden in de prediking. Hij heeft een levende hoop door het geloof in Christus. Een wedergeborene is dankbaar. Ik moet u waarschuwen als u dit alles nog mist. "Denk eens wat er volgen zal na de dood. Bedenk er ook bij hoe broos en teer uw leven is. 'De dagen des mensen zijn als het gras.' (Psalm 103:15)." Smeek: Heere, ruk mij uit het vuur. Dat gebed is de weg om het te verkrijgen. Kinderen van God, die dit werk van God kent, dank de Heere ervoor. Verheerlijk God. U zwijgt soms, terwijl u zou moeten spreken. U richt u teveel op de wereld. U denkt teveel na over de dingen van deze wereld en niet aan alles wat de Heere in uw hart en leven heeft gedaan. "Roem de Heere. Het is toch beter dan die vuile, verrotte gesprekken?" Is uw hoop niet levendig genoeg? Hebt u daar verdriet van gehad? Weet dat de zalige toekomst uw deel zal zijn en de verschijning van onze Heere Jezus Christus.

A. van Heteren

ZELF- ONDERZOEK

Volgens de in het vorige artikel aangehaalde predikant biedt zelfonderzoek geen heil, omdat we dan geen enkel kenmerk meer overhouden. Daar zit stellig iets waars in die gedachte. Maar daarmee is niet alles gezegd. We kunnen daarmee het zelfonderzoek zo maar niet van de tafel vegen.

Ik denk nog even aan die ui. Je kunt hem ring na ring afpellen en je houdt niets over. Maar je kunt ook anders met een ui omgaan. Als deze een aangetaste vlek toont, kun je deze ook doorsnijden, van boven af. Dan houdt u ongetwijfeld nog wel stukken over die gaaf zijn.

Er moet volgens Gods Woord ook een vorm van zelfonderzoek zijn, die wel bruikbaar en vruchtbaar is. Ook de aangehaalde plaats uit de DL geeft dat al aan: we kunnen de vruchten van de verkiezing in onszelf waarnemen. Ook kunnen we uit de vruchten in de wandel opmaken dat we een kind van God zijn.

Daar moeten we nog eens over nadenken. Gods volk heeft meestal de neiging om aan te geven dat ze in zichzelf geen enkele grond kunnen vinden. Dat is een zeer juiste gedachte. De grond ligt alleen in Christus, buiten de mens en buiten zijn eigen hart. Maar er is verschil tussen de grond der zaligheid en de vruchten der genade. Vruchten vormen geen grond, maar ze kunnen ook weer niet gemist worden. Meerdere oude schrijvers hebben onzekere en twijfelende zielen de weg van de kenmerken gewezen. Dat was toen niet ongebruikelijk. Tegelijk vindt men bij hen ook de andere weg: als we geen ware kenmerken in onszelf kunnen vinden, moeten we ons wenden tot Christus, want daar ligt de enige verwachting.

Als we Gods Woord hierbij opslaan, kunnen we in de psalmen bijvoorbeeld lezen dat de dichters hun oprechtheid aangaven als teken van hoop en als een pleitgrond om genade te verwachten. Ik wandel in mijn oprechtheid, zo zei David (Ps. 26:1). Deze hele psalm is vol van dergelijke uitspraken. Hiskia gaf aan dat hij in oprechtheid voor de Heere had gewandeld (Jes. 38:3). Petrus kon verklaren dat hij de Heere liefhad.

Ons leven kan dus wel argumenten leveren om mede op grond daarvan te hopen op Gods genade. Anderen mochten op grond van eerdere uitredingen hoop hebben op nieuwe blijken van Gods gunst.

Het lijkt me een zaak die we ter harte moeten nemen. Meestal horen we Gods kinderen verklaren wat ze niet hebben en welke donkerheden er in hun ziel kunnen leven. Geen goed in de mens. Dat is waar, maar de Heere gaf hen ook tekenen van Zijn werk in hun hart. Daarvan mag en moet dan ook gesproken worden. Het is ook niet zonder gevaar om het zelfonderzoek van de hand te wijzen en te zeggen dat het enige teken van hoop buiten onszelf ligt. Ik vrees namelijk dat we dan te kort kunnen doen aan het werk van Gods Geest in ons hart. Het werk van Christus ligt buiten onszelf, maar het werk van de Heilige Geest ligt in het eigen hart en leven.

Van Luther is bekend dat hij, hoewel hij dagelijks zeven uur bad, toch geen hoop vond in al die werkzaamheden.

Hij voelde aan dat zelfs zijn berouw niet voortkwam uit de goede grond. Zo kwam hij tot het geloof in Christus. Daartoe kan het zelfonderzoek ook dienen. Vanwege het totale gemis aan iets goeds blijft alleen het heil buiten de mens over. Later heeft hij echter wel gezien dat vanwege het werk van Christus in zijn leven er toch ook tekenen waren die spraken van geloof en liefde.

Nu heb ik al aangegeven dat er twee gebieden zijn die zich lenen voor het Schriftuurlijke zelfonderzoek. Professor van Genderen heeft ooit een brochure geschreven over het praktisch Syllogisme. Kort gezegd komt het erop neer dat men op grond van een waarneming in het eigen hart of leven mag concluderen dat men echt gelooft. Dit kan betrekking hebben op vruchten in het leven naar Gods wet, het kan ook te maken hebben met geloofswerkzaamheden die men in het eigen hart kan waarnemen. Zo is broederlijke liefde een kenmerk van genade, zoals Johannes stelt. Dat uit zich dan in daden (praktisch) en ook in zielsgestalten (mystiek).

We moeten dit beklemtonen. Zeggen we niet al te makkelijk dat er in ons niets goeds te vinden is? Kunnen we daardoor niet vervallen in een accorderen met allerlei zonden of met een accepteren van een slordig leven? De rechte prediking zal de hoorder ook vragen of de vruchten van het geloof in uw leven gezien kunnen worden? Dus: pel die ui nu niet helemaal af tot er niets over blijft (hetgeen bij tijden zeker kan en moet gebeuren), maar snij deze eens van bovenaf door, zodat u iets goeds overhoudt, als vrucht van genade. Paulus durfde bijvoorbeeld te zeggen dat hij zeer overvloedig gearbeid had. De werken volgen Gods kinderen na. Dus als grond moeten we alles van onszelf leren verliezen en afpellen, maar als vrucht van het geloof moeten we ons oefenen om iets goeds over te houden, als werk van Gods Geest in ons.

Ik hoop hiermee een bijdrage geleverd te hebben aan het denken over het zelfonderzoek. Zeker, het zal altijd in verlegenheid brengen, maar het kan er toch ook toe leiden dat u oog krijgt voor het werk van Gods Geest in uw hart en leven.

Gij toetste mij bij dag en nacht;
Gij vond mij trouw, in vreugd' of smarte.
De mond sprak steeds de taal van 't harte,
Door beiden is hun plicht betracht,
Wat ook de zondaar aan moog' vangen.
Ik heb voor zijn afschuw'lijk pad
Een haat, een afkeer opgevat;
Ik gruw van zijn verkeerde gangen.

Jabal, Jubal en Tubal-Kain.

Bij de beantwoording van een vraag over de uitvindingen waarvan Genesis 4 spreekt, gaan we heel ver terug, tot in de tijd voor de zondvloed. De zondvloed was het antwoord van God op de goddeloosheid, waardoor de aarde geheel en al in beslag was genomen. Eerst is er nog sprake van een tweeërlei manier van leven: een leven met en een leven zonder de Heere. Het geslacht dat bij de dienst des Heeren was groot gebracht vermengde zich meer en meer met hen die zonder God leefden en zo maakte de wereld zich rijp voor een ontzaggelijk oordeel. Het is ons ter waarschuwing beschreven omdat de geschiedenis zich zal herhalen.

Van het geslacht dat de Heere vreesde lezen wij dat zij begonnen de Naam des HEEREN aan te roepen. We kunnen daarbij denken aan een vorm van godsdienstoefening, al sluiten we daarbij natuurlijk de persoonlijke omgang met de Heere niet uit.

Van het nageslacht van Kain lezen we van dergelijke dingen niet. Dat geeft te denken. Het wil ons zeggen dat men leefde zonder God, Die men toch als Schepper van hemel en aarde kon kennen uit de verhalen van het voorgeslacht. Een voorgeslacht dat vele honderden jaren lang op aarde leefde, juist om de daden des Heeren door te geven. Het geslacht van Kain leefde voor het hier en nu, het tijdelijke, de wereld, de aarde, zichzelf. Als we van Lamech bijvoorbeeld lezen dat hij zich twee vrouwen nam, bedoelt de bijbel ons te zeggen dat hij welbewust afweek van Gods schepingsorde: monogamie. Het voorbeeld van Lamech heeft ongetwijfeld navolging gevonden, want zo gaat dat. Van de kinderen van Lamech worden ons enkele dingen beschreven, al is het summier. Jabal wordt de stamvader van hen die in tenten wonen en vee hielden. Bedoeld wordt niet alleen kleinvee, maar ook grotere dieren, zoals kamelen. Kamelen en ezels werden als lastdieren gebruikt en voor het drijven van karavaanhandel. Dit wijst op de manier van leven. De Jabalieten zijn bedoeïenen geworden, rondtrekkende nomaden. Ze leefden dus niet, zoals anderen in steden, zoals Genesis 4 ons ook vermeldt, vers 17. Op een dergelijke levenswijze is niets aan te merken natuurlijk. Hoe we ook leven, als we de Heere maar dienen en vrezen.

Van Jubal wordt ons verteld dat hij de stamvader werd van de uitvinders van allerlei muziekinstrumenten, zoals lier, citer en harp. Of we dit, gezien hun levensstijl zonder God, negatief moeten duiden? Het is natuurlijk wel zo dat de mens die het 'aanroepen van de Naam des HEEREN' niet kent, daarmee slechts de aarde overhoudt en het zich daar dus zo aangenaam mogelijk moet maken. Wie God niet kent, kent de ware vreugde niet en moet het in andere dingen zoeken. Ik denk dat we de uitvindingen in

het geslacht van Kain moeten zien in dit licht.

Maar of de uitvindingen zelf daarmee veroordeeld moeten worden is niet zo. Natuurlijk niet. Het is zelfs zo dat allerlei gaven die mensen hebben van de Heere zijn, van de Heilige Geest. Maar dan moeten die gaven wel gebruikt worden tot eer van de Heere. Wie zijn gaven, hoe groot ook in zichzelf niet gebruikt in de dienst van God en tot eer van Zijn Naam, die doet zonde. Want al wat niet uit het geloof is, is zonde, Romeinen 14:23. Jubal en de zijnen hebben de talenten die zij hadden op muzikaal gebied niet aan de Schepper toegeschreven, maar aan zichzelf en zij gingen daarmee met Gods eer aan de haal.

De uitvindingen van die tijd zijn ook doorgedrongen tot het geslacht van Seth. Geloof dat maar gerust. En in het Oude Testament zien wij Gods kinderen en knechten de Heere loven met allerlei muziekinstrumenten: Looft Hem met de luit en met de harp, Psalm 150:3.

Er wordt op de aarde heel wat gezongen en gemusiceerd. Maar de vraag is wat men er mee beoogt: de eer van God? Dat geldt trouwens op elk terrein van het leven.

Tubal-Kain tenslotte is de grondlegger van de smeden, de bewerkers van koper en ijzer. Ook dat is een gave van de Heere geweest. Dergelijke uitvindingen maken het leven op aarde meer leefbaar. Al blijft het de vraag wat men beoogt. Het nageslacht van Kain streefde ernaar van de aarde weer een paradijs te maken. Als dat bij ons ook nog het geval is, moet dat spoedig veranderen. Want de wereld en al haar begeerlijkheden zullen vergaan, 1 Joh. 2:16 en 17. De grote vraag is of we een schat in de hemelen hebben. Of we deel hebben aan het heil dat nimmermeer vergaat. En wie iets van dat heilgeheim kennen mag, geeft ook gehoor aan bijvoorbeeld Psalm 98: Doe bij uw harp de psalmen horen, uw juichstem geve de HEERE dank. Laat klinken door uw tempelkoren, trompetten en bazuïengeklank! Ik heb nog meer vragen liggen, bedankt daarvoor, u komt aan de beurt!

K. Hoefnagel

Luther over de overdenking van de Heilige Schrift (3)

In een aantal artikelen denken we – tegen het einde van het Reformatiejaar 2017 – na over wat Luther naar voren heeft gebracht over de overdenking (meditatio) van de Heilige Schrift. Allereerst staan we in enkele afleveringen stil bij de manier waarop Luther als jonge monnik in aanraking is gekomen met de meditatie in het klooster.

Luthers lijdenspreek

De vorige keer hebben we een begin gemaakt met het lezen van de lijdenspreek die Luther in 1519 heeft gehouden, en die de titel draagt: 'Sermon der Betrachtung des heiligen Leidens Christi' (Een preek over de overdenking van het heilige lijden van Christus). Deze keer het vervolg.

In het eerste gedeelte van de preek heeft Luther duidelijk gemaakt dat het lijden van Christus ons allereerst bepaalt bij Gods heilige toorn over de zonde en bij onze grote schuld. Zo beschouwd moet het lijden van Christus ons steeds opnieuw vervullen met een heilig beven. 'Hier verricht het lijden van Christus zijn goede, natuurlijke, edele werk, het wurgt de oude Adam, verdrijft alle lust en vreugde (in de zonde) en het vertrouwen dat men in schepselen kan hebben (paragraaf 10).'

'Het wil vrij zijn'

Nog een keer benadrukt Luther dat wij in eigen kracht niet in staat zijn om het lijden van Christus met vrucht te overdenken. Daarom is het gebed zo nodig. Toch is het ook mogelijk dat we ernstig bidden om een zegen over de lijdensoverdenking, terwijl we die aanvankelijk niet ontvangen. Luther wijst erop dat men dan toch moet aanhouden in het gebed. Maar men moet ook beseffen dat God niets aan ons verplicht is. Om het met Luthers woorden te zeggen: 'Het wil vrij zijn' [es wil frey sein] (paragraaf 11).

Luther vervolgt: 'Wanneer de mens zo

zijn zonden gewaar geworden is, en helemaal verschrikt is in zichzelf, moet men ervoor oppassen dat de zonden niet zó in het geweten blijven, dat er gewis alleen vertwijfeling uit voortkomt'.

Leest u het goed: Luther zegt niet: Bedenk uw zonden maar niet; onderzoek uzelf maar niet; want dat brengt u toch alleen maar in de vertwijfeling. Nee, de reformator is er van overtuigd, dat het lijden van Christus allereerst recht en grondig wil ontdekken aan onze schuld en zonden en dat het ons geweten wil aanklagen. Maar als het lijden van Christus dát werk gedaan heeft, wat dan?

Het geweten op Christus leegschudden

Luther wijst dan deze weg: Men moet de zonden die het geweten zo benauwen, 'op Christus uitschudden' en 'het geweten leegmaken' (paragraaf 12). Wat hij met dit prachtige beeld bedoelt, legt hij uit in de volgende paragraaf: 'U werpt uw zonde dan van uzelf af op Christus, wanneer u vast gelooft dat Zijn wonden en Zijn lijden uw zonden zijn die Hij draagt en betaalt, zoals Jesaja 53 zegt. God heeft ons aller zonde op Hem gelegd. En Petrus zegt: Hij heeft onze zonden in Zijn lichaam gedragen op het hout des kruises. Paulus zegt: God heeft Hem tot een zondaar gemaakt voor ons opdat wij door Hem rechtvaardig zouden worden. Op deze en dergelijke uitspraken moet u zich met uw hele gewicht verlaten. Des te harder uw geweten u martelt, des te meer u dat moet doen'.

Duidelijk verwijst Luther de bezwaarde en verslagen harten van zondaren hier naar de wonden van Christus en naar het Woord van God. Het ware geloof verlaat zich op Christus en klampt zich vast aan wat de Heere gesproken heeft. *Ik wil mij gaan vertroosten in Jesu lijden groot...*

Als men niet geloven kan...

In de veertiende paragraaf geeft Luther opnieuw pastorale aandacht aan hen die niet geloven kunnen. Luther bedoelt dan mensen die aan hun zonden ontdekt zijn, en wier schuld nood geworden is. Maar wanneer ze nu in hun nood de Evangeliebeloften horen, kunnen ze daar toch niet bij. Ze hebben geen voeten om tot Christus te gaan en geen handen om de Evangeliebeloften aan te nemen. Hoe gaat Luther met deze mensen om? Hij geeft hen een tweevoudige raad.

De eerste raad is – opnieuw – die van het gebed: 'Wanneer u nu niet kunt geloven, zult u daar – zoals eerder gezegd – God om bidden. Want dit punt is ook alleen in Gods hand'. (Terzijde: Het is dus zeker niet onreformatorisch als deze raadgevingen een plaats krijgen in prediking en pastoraat!)

De tweede raad die Luther geeft – en daar besluiten we de bespreking van deze preek mee – is om zichzelf te 'prikken' (reyzen) tot het geloof. Zeker, een mens kan uit zichzelf niet geloven. Maar laten bezwaarde en verslagen zondaren wel alle middelen gebruiken om zich tot het geloof te prikkelen. Hoe dan? Allereerst: door als het ware door het verschrikkelijke lijden van Christus heen te zien tot op Zijn liefdeshart: 'Zie het lijden van Christus niet meer aan (want dat heeft nu zijn werk gedaan en u verschrikt), maar dring door het lijden heen en zie Zijn vriendelijk hart aan, hoe vol liefde dat tegenover u is'. In de tweede plaats door vervolgens ook nog áchter het lijden van Christus te zien. Want daarachter staat een God, Die de wereld zo liefhad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft om dit lijden te ondergaan voor vijanden.

A.J.T. Ruis

Waarschuwing aan de kerken (2)

Vorige keer schreef ik iets over het boek van J.C. Ryle waarvan onlangs een nieuwe vertaling verschenen is: *Waarschuwing aan de kerken*. Ik hoop er in enkele artikelen nader op in te gaan. Maar ondertussen kreeg ik een ander boekje toegestuurd dat eveneens zo getypeerd kan worden. Het gaat over ‘prediking en verzoening in seculiere tijden’. De schrijver noemt het een *cri-de-coeur*, een schreeuw uit het hart dus. Met toenemende zorg heeft hij kennis genomen van allerlei ontwikkelingen in de prediking in de gereformeerde gezindte. Hij signaleert een glijdende schaal die tendeert in de richting van verval en afval. Zo lezen we het in zijn Woord vooraf. Vandaar dit boekje dat niet minder dan een herwaardering van de gereformeerde belijdenis bepleit. Ja meer nog, hij beoogt “het werk van Gods handen opnieuw te stellen in het licht van Zijn heerlijkheid.” [10]. De auteur is dr. C.A. van der Sluijs, hervormd emerituspredikant (gereformeerde bond), wonend te Veenendaal. In de komende artikelen hoop ik af en toe op de inhoud van dit geschrift in te gaan. Nu een korte introductie.

De hoofdlijn van het boek is dat ds. Van der Sluijs ons meeneemt naar diverse plaatsen waarlangs zijn eigen levensgeschiedenis zich heeft ontwikkeld. Te beginnen met Goeree-Overflakkee. “God speelde daar parten onder de open hemel en onder zwaar bewolkte luchten.” [12]. Vervolgens gaat het naar de kust van de Noordzee. “De eindeloze watermassa verloor zich in al even eindeloze verten.” [48]. Heel wat jaren diende de schrijver de hervormde gemeente van Veenendaal, dichtbij de Utrechtse Heuvelrug. “De hemel welfde zich over de altijd ruisende bossen.” [68]. Via vakanties in Schotland en Zwitserland komen we tenslotte in de woestijn van Juda, niet ver van Jeruzalem. “Alles getuigde van dood en leegte en verlorenheid.” [108]. Wie nu vermoedt dat dit boek vooral gevuld is met natuurlyriek, heeft het mis. De schrijver hanteert deze stukjes memoires alleen als aanloop naar zijn beschouwingen. Hij heeft ze gegroepeerd in zes hoofdstukken, onder de titels

Land, Zee, Bossen, Bergen en Woestijnen. Daarin schrijft hij onder meer over: Prediking in een verwereldlijkte kerk, Aangevochten verzoening en Geestelijk leven in een seculiere tijd.

Ds. Van der Sluijs voelt er niets voor om meegenomen te worden op de stroom van de modieuze trends in kerk en samenleving. In plaats daarvan waarschuwt hij juist voor ontwikkelingen die afbuigen van Schrift en gereformeerde belijdenis. “Juist het belijden dreigt vandaag teloor te gaan door het geweld van de secularisatie, zowel in de maatschappij als in de kerk.” [10]. Positieve voorbeelden zijn voor hem de preken en geschriften van de overleden gereformeerde-bondspredikanten ds. I. Kievit en ds. G. Boer. Aan wat zij schreven en preekten kunnen we ons toevertrouwen.

Eerlijk gezegd is de stijl waarin dr. Van der Sluijs schrijft niet de meest gemakkelijke. Ook vind ik de lijn van zijn betoog niet altijd even helder. Het belang van dit boek ervaar ik meer in de puntige en kernachtige uitspraken die veelal niet langer zijn dan één zin, méér dan in een beargumenteerd samenhangend verhaal. Dit laatste kan ik in dit boek niet echt ontdekken. Laat ik enkele van die oneliners als voorbeeld weergaven. Zo maakt u kennis met het bijzondere taaleigen van deze auteur, die al heel wat geschriften op de markt liet verschijnen. Tegelijkertijd hebt u een beeld aangaande de theologische plaats waar deze hervormde dominee gezegd is.

“Vroeger sprak men in de prediking van een Paulusbekering als van een krachtadige bekering. Vandaag zijn we daar voorzichtiger mee geworden. Misschien zo voorzichtig, dat er langzamerhand helemaal geen bekeringen meer zijn.” [29].

“Als de heerlijkheid des Heeren niet meer een wezenlijk sentiment en segment van de prediking is, leidt zij tot niets en heeft zij ook niets te zeggen. Dat wij dan nog altijd doorpreken en doorpraten, is een uitdrukkelijk teken van Gods afwezigheid. Als een sprake Gods, die we niet meer verstaan.” [39].

“Als de prediking niet gewaagt van een uiteindelijk onomkeerbaar wel of wee, is zij niet waard prediking te worden genoemd.” [47].

“Als wij heilzaam gehoord willen worden, dienen wij een verhoogde plaats in te nemen. Daarvan leggen de kansels in de kerken op zich een getuigenis af. Nivellering tot katheders getuigt van een nivellering van de godsdienst. Uiteindelijk wordt zij platvloers.” [96].

“Als Christus in Zijn heiligheid niet meer gekend wordt, vervalt het leven van de gemeente tot een bedenkelijke Jesulogie.” [105].

Valt het u ook op? Veel van deze stellingen beginnen met het woordje ‘als’. U kunt ze door het hele boek heen vinden. Afgezien van deze wat vermoeiende manier van zeggen, lees ik er vooral de vrees van ds. Van der Sluijs in. Een vrees die is ingegeven door een hartelijke liefde tot de gereformeerde belijdenis en gereformeerde prediking. Kennelijk ziet onze broeder die in zijn omgeving teloor gaan. En dat brengt merkbare pijn mee.

Als bijschrift bij een interview, onlangs in het RD, las ik: “Dr. Van der Sluijs bepleit een krachtige gereformeerde theologie als antwoord op rechtzinnigheid zonder levend geloof, oppervlakkig geloofsoptimisme en evangelisch-charismatisch gedachtegoed.” Hoe het zij, ikzelf lees er vooral een ernstige waarschuwing aan de kerken in. Laten we met elkaar ook naar deze stem luisteren.

N.a.v. Dr. C.A. van der Sluijs, Aarde in hemels licht. Prediking en verzoening in seculiere tijden. Uitgeverij Brevier te Kampen. Paperback. ISBN 978 94 92433 14 5. 125 pag. Prijs € 9,90.

J.M.J. Kieviet.

BOEKBESPREKINGEN

Wulfert Floor, Verhoring van het gebed, gebonden, 69 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-0290-4048.

Dit geschenkboekje is samengesteld door Mw. J. Kranendonk- Gijssen. Wulfert Floor (1818-1876) heeft veel oefeningen uitgesproken. In dit boekje treft u drie oefeningen aan over het gebed. Dit boekje is inderdaad geschikt om weg te geven. Treffend is wat we lezen over Gods goedheid op blz. 67 en 68: “De Heere is goed. Anders was u allang van voor Zijn heilig aangezicht weggedaan. Dan had u al gebrand in de hel. Maar nu wordt u nog gewaarschuwd en gebeden om het heil van uw arme ziel te behartigen en u nog met God te laten verzoenen. O, dat u opgewekt mocht worden om een lankmoedig en goedertieren God te zoeken voordat uw dierbare tijd voor eeuwig voorbij is. U bent nu nog blind voor uw eeuwig belang. U jaagt en zoekt nog naar de wereld. Ik bid u, zie toch dat het goed van deze wereld zo ijdel, zo wankel en zo vergankelijk is. Salomo zegt: ‘Een komt uit het gevangenhuis om koning te zijn; terwijl een ander die in zijn koninkrijk geboren is, verarmt.(...) Ik heb knechten te paard gezien, en vorsten, gaande als knechten op de aarde. (...) Vermoei u niet om rijk te worden op de aarde. (...) Vermoei u niet om rijk te worden; want het goed zal zich gewisselijk vleugelen maken, gelijk een arend die naar de hemel vliegt.’” Het boekje besluit met deze woorden op blz. 69 “Kom dan, jongeling, man of grijsaard! O, kies toch voor uw arme ziel het beste deel terwijl de weg nog openstaat en een beminlijke Jezus Zich nog aanbiedt. Ga in door de enge poort. Vlied nog van de toekomstige toorn. Val voor Jezus neer en begin ernstig te roepen om Zijn Geest. Opdat u nog van uw zonde verlost, en op reis mocht raken naar een zalige eeuwigheid.”

Ds. G.J. van Aalst, Woorden van wijsheid voor onderwijsgeevenden, gebonden, 110 blz., € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-0290-4642.

De auteur is predikant van de Gereformeerde Gemeente te Klaaswaal en docent praktische vakken aan de Theologische School van de Geref. Gemeenten te Rotterdam. Het ‘Woord vooraf’ bestaat uit enkele leerzame vragen en antwoorden uit de Grote Catechismus van Westminster (1648) over het vijfde gebod. Onderwijsgeevenden hebben een belangrijke taak. Zij hoeven het in het onderwijs

geven niet over zichzelf te hebben. We lezen op blz. 32 “Maar spreek goed over deze trouwe Verbondsgod en Hoorder van het gebed. Hij is het zo waard! Vertel maar Wie de Heere is voor een ellendige. Wie Hij wil zijn voor Zijn ellendig volk. Hoe goed het is om deze God (jong!) te zoeken en te vrezen. Laat het maar horen. Daar krijg je nooit veroordeling op.” Op blz. 57 klinkt door dat ons leven genadetijd is, voorbereiding op de grote eeuwigheid. We kunnen ons leven niet overdoen. Op blz. 58 wordt de vraag gesteld aan onderwijsgeevenden of leerlingen dat aan hen merken. Op blz. 59 lezen we “Wat te denken van de kostbaarheid van de lestijd? Van de zorgvuldige voorbereiding van de les (wat merkbaar is in de structuur en het verloop ervan), het op tijd beginnen en op tijd ophouden. Laat toch merkbaar zijn, dat we de tijd ‘kostbaar achten.’ Laat elke vorm van dagdieverij en verborgen taakverzuim ons vreemd zijn. Want daar rust geen zegen op. De hand van de vlijtige daarentegen zal gezegend worden.” De auteur waarschuwt tegen een optimistisch kindbeeld en wijst naar het Bijbelse kindbeeld: aan allerhande ellendigheid, ja de verdoemenis zelf onderworpen maar ook in Christus geheiligd en daarom gedoopt (blz. 86). Op blz. 88 wordt geschreven over gewetensvorming. Het inscherpen van goede gewoonten zoals het morgen- en avondgebed. Voor onderwijsgeevenden is dit boekje een aanrader.

Ds. B. Labee, Momenten uit het leven van Mozes, Elf overdenkingen, gebonden, 202 blz., € 14,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-0290-4635.

De auteur is predikant van de Gereformeerde Gemeente te Veenendaal. Het nu verschenen boek bevat elf Bijbellezingen die in deze gemeente gehouden zijn. De opgenomen Bijbellezingen gaan tot en met de instelling van het Pascha. De negende Bijbellezing gaat over de verharding van de Farao onder de oordelen. Ernstige woorden lezen we op blz. 165 “Huichelachtige woorden klinken nog steeds heel vroom. Wordt uw bestaan daarin getekend? We hebben u niet over voor de schijn godsdienst die de breuk op het lichtst geneest. Waar men alleen van vrede roept. We lijken allemaal op Farao. We gaan rustig door met ons leven. Misschien heel godsdienstig. We leven door met die schoonschijnende woorden. Maar wat is het groot als we keer op keer als een verloren mens – ook na alles wat er gebeurd is – vanuit de diepte mogen roepen tot de Zaligmaker Die volkomen gepast is voor een volkomen verloren zondaar. Deze Zaligmaker en een arme zondaar komen bij elkaar door de schenking van de hemel. Door de bearbeiding van Gods Geest en door het dierbare Woord van de levende God. Onderzoek toch uzelf. Vraag veel of de Heere u niet verder wil verharden,

maar of Hij u wil verbreken. Smeek of Hij wil geven dat u ontdekt wordt aan uw doodsbestaan en dat u bang wordt voor uzelf. Bedel toch om het Geesteswerk."

A.C. Jacobsen- Bosma, Psalmboek voor jonge kinderen, gebonden, deel 2, € 8,95 Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-0290-4116.

Dit tweede deel bevat opnieuw een selectie van 25 psalmverzen. Bij elk psalmvers is een kleurenillustratie opgenomen. Het boekje is een geschikt hulpmiddel om kleine kinderen al vroeg bekende psalmen aan te leren en hen vertrouwd te maken met de inhoud van deze psalmen.

Thomas Shepard

De gezonde gelovige
Ontdek het oude goud wat verborgen ligt in dit werk van Shepard. Lees het boek eens adhv vragen, en u merkt dat u er meer van onthoud.

Neem een kijkje op onze site.
www.cursussenoudvaders.nl
0118-583025 / 0172-532796

**Mooi vakantie-appartement
in Hoog Sauerland.**
www.huizesolagratia.net

HARKES
Begravenissen
Persoonlijke zorg voor uw begrafenis
Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop
www.harkesbegravenissen.nl
Wij verzorgen alleen begravenissen
0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
begravenisverzorging
Met aandacht, zorg en respect
Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38
Wij verzorgen alleen begravenissen
Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".
www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Van de redactie

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 9 januari 2018. Kopij graag binnen donderdag 21 december.

Kerst en jaarwisseling

De beide Kerstdagen en de jaarwisseling liggen weer voor ons. De Heere geve gezegende diensten en sterke bijzonder hen die zich geliefde en dierbaren zagen ontvallen in het jaar 2017.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 24,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 25,- per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

**ONTVANG GRATIS
EEN HERDENKINGSBOEK
VAN DE HEIDELBERGSE
CATECHISMUS!**

Bent u nog geen nieuwsbrieflezer of donateur van onze Stichting? Meld u aan via www.svvhed.org en ontvang dit geschenk!

Of bel voor informatie en/of presentatie
01 80 51 08 90.

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20.

*Begravenisonderneming
de Jongh*

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 61 11 54	Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40	Waardenburg 0418 - 65 20 39
---	-----------------------------------	--------------------------------

Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.

www.begravenisondernemingdejongh.nl

*De Verrassing
Bungalowpark*

**Al 60 jaar
verrassend op Texel!**

**Welkom
terug op
ons park!**

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Stichting China
Veenendaal

**Donkere wolken
boven christenen in China!**

De overheid wil controle over alles wat met godsdienst te maken heeft. Kwetsbare kinderen krijgen een maaltijd op school De Kandelaar.

Stort uw gift op:
NL 02 INGB 0000 320 666 t.n.v. Stichting China

Postbus 1150 | 3900 BD Veenendaal

Beth-San vacatures

**Verzorgende Thuiszorg
6 uur**

**Verzorgende KSW
0-36 uur**

**Huishoudelijk medewerker
Oproepbasis**

Meer info?
Kijk snel op werkenbij.cedrah.nl voor de volledige functieomschrijvingen en solliciteer direct online!

www.cedrah.nl

Cedrah
Wonen • Zorg • Diensten